Groene troefkaart klimaatadaptatie

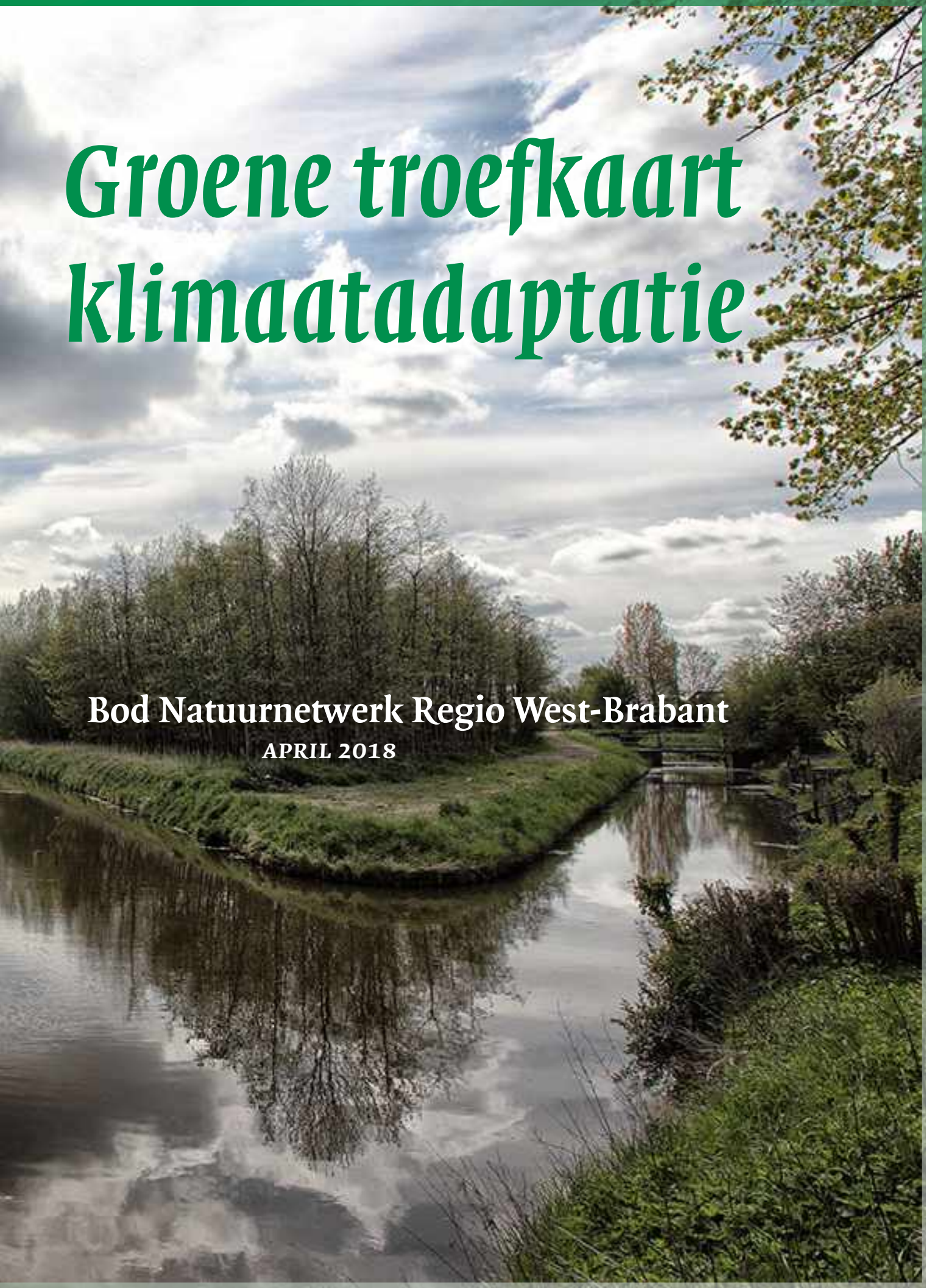

Bod Natuurnetwerk Regio West-Brabant

APRIL 2018

Inhoud

Zo doen wij dat in West-Brabant: samen sterk voor ons groen! 3
- Aantrekkelijk groen
- West-Brabant in de toekomst
- Natuur en klimaat
- Regiobod
- Focus op ecologische verbindingszones

Waarom ecologische verbindingszones afmaken? 5
- Natuur en biodiversiteit
- Economische kansen
- Een gezonde leefomgeving
- Aantrekkelijker vestigingsklimaat
- Versterking cultuurhistorie
- Klimaatadaptatie

Interview: Hans Peter Verroen 8
waterschap Brabantse Delta

Waarom nu een bod van Regio West-Brabant? 9
- Compleet maken
- Natuurlijke kwel en klimaatbestendigheid
- Kansen bij kruisingen
- Flexibiliteit

Ecologische verbindingen in Bod Regio West-Brabant 10

Ons gezamenlijk bod 11
- Aanbod
- Inspanningsverplichting

Interview: Carlo Braat 12
Brabants Landschap

Terreinbeheerders ondersteunen het bod 13
- Ondersteuning regiobod
- Wat doen de terreinbeheerders zelf al?
- Samenwerking op regionaal en lokaal niveau

Interview: Paul de Beer 14
Gemeente Breda

Relatie met aanvraag LandStad de Baronie en B5 15

Interview: Toine Theunis 16
Gemeente Roosendaal

Financiering en planning 17
- Financiering
- Planning

Interview: Petra Lepolder 18
Gemeente Steenbergen

Verbindingskansen 19
- Zuid-West 380 kV
- Windmolens A16
- Mark/Dintel
- Biesboschhaven Werkendam
- Kierbesluit
- Amercentrale
- A59
- Project verbetering regionale waterkeringen
- Klimaatverandering

Wat wordt het vervolg? 22

Ambities per gemeente 23

Gemeente Woensdrecht 24

Gemeente Bergen op Zoom 26

Gemeente Steenbergen 28

Gemeente Roosendaal 30

Gemeente Moerdijk 32

Gemeente Drimmelen 34

Gemeente Geertruidenberg 36

Gemeente Werkendam 38

Gemeente Woudrichem 40

Gemeente Aalburg 42

RWB
REGIO WEST-BRABANT

Zo doen wij dat in West-Brabant: samen sterk voor ons groen!

West-Brabant, *zelfbewuste regio in de tuin van de Delta*. Onze steden en dorpen met het tussenliggende landschap vormen samen *een ruggengraat* die de vestingsteden aaneenrijgt tot een robuust en onderscheidend leef- en recreatielandschap. West-Brabant heeft een ondergrond met *dynamische overgangen* tussen nat en droog, zand en klei, hoog en laag, zoet en zout.

Aantrekkelijk groen

West-Brabant vult de randvoorwaarden in die voor een economische renaissance van de regio kunnen zorgen. Om tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's te behoren is *een aantrekkelijke leef-, woon- en werkomgeving* een steeds belangrijkere voorwaarde. Groen nodigt ondernemers uit om te investeren. Midden in het meest verstedelijkte gebied van Noordwest-Europa is dit precies wat de regio biedt. West-Brabant wil een aantrekkelijke omgeving zijn en blijven en wil daarom voorkomen dat *verschillen tussen stad en land, de diversiteit van natuur en landschap* en *onderscheidende karakteristieken* verloren gaan.

West-Brabant in de toekomst

Naast de economische dynamiek kun je hier ook tot rust komen. Kun je genieten van de natuur, stilte en frisse lucht, op korte afstand van de stad en *goed bereikbaar* via een fijnmazig netwerk van spoor- en snelwegen en van aantrekkelijke fiets- en wandelroutes. Er zijn lieflijke plekken waar de tijd lijkt te hebben stilgestaan. Maar het zijn ook de forten en vestingen, het open water, de windmolens en de ruige natuur die het ruimtelijk DNA bepalen. West-Brabant heeft een *ontspannen kwaliteit van leven*.

Natuur en klimaat

Ecologische verbindingszones kunnen optreden als klimaatmantels: bufferzones waarmee de veranderingen voor dieren- en plantenpopulaties beter kunnen worden opgevangen. Bovendien zorgen ecologische verbindingszones voor *verkoeling*. Naar verwachting brengen klimaatveranderingen in de toekomst meer hevige buien en wateroverlast, en ook meer periodes van hitte en droogte.

Regiobod

Dit regiobod is opgesteld door de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom, Steenbergen, Roosendaal, Moerdijk, Drimmelen, Geertruidenberg en de toekomstige gemeente Altena (de huidige gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem). Waterschap Brabantse Delta, waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Brabants Particulier Grondbezit ondersteunen het regiobod. Het bod wordt dit jaar verder uitgewerkt, en zal in aanvragen aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant uitmonden. Sinds de startbijeenkomst in december 2017 groeide het enthousiasme bij alle partijen en daarmee ook de kilometers en hectaren die we gaan realiseren. Samen geven we zo een versnelling aan het compleet maken van het Natuurnetwerk Brabant.

Focus op ecologische verbindingszones

Het bod van de Regio West-Brabant richt zich vooral op de ecologische verbindingszones. Voor dit deel van het natuurnetwerk zijn de gemeenten en waterschappen samen aan zet. Een ecologische verbindingszone (EVZ) is een *verbinding tussen natuurgebieden* (met nieuwe of herstelde natuur) die deel uitmaakt van het natuurnetwerk. Ecologische verbindingszones worden aangelegd om het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken (uitwisseling van genen).

Waarom ecologische verbindingszones afmaken?

Ecologische verbindingszones zijn belangrijke groene aders voor West-Brabant. Zij zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Brabant, maar zij zijn veel meer dan alleen maar een groenstrook hier en daar. Een fijnmazig groen netwerk door heel West-Brabant is niet alleen belangrijk vanwege de ecologische functie van zo'n netwerk. Ecologische verbindingszones zijn ook essentieel voor de economie en de leefbaarheid in West-Brabant. Zij hebben juist vanwege hun door-adering extra kwaliteiten. We stippen ze hier aan.

Natuur en biodiversiteit

Ecologische verbindingszones zijn belangrijk voor de natuur. Zij vormen groene verbindingen, waarlangs planten- en dierensoorten zich kunnen verplaatsen van het ene naar het andere natuurgebied. Zij vormen natuurzones op zichzelf. Veel ecologische verbindings-zones worden aangelegd langs waterlopen. De com-binatie water en land geeft wat extra variatie op een relatief klein oppervlak, waardoor meer verschillende planten- en dierensoorten een plekje krijgen. Ook de minder opvallende soorten. Die zijn even belangrijk, want in de natuur hebben alle soorten met elkaar te maken: de ene soort is voedsel of schuilplaats voor de andere soort. Hoe meer verschillende planten- en dierensoorten er zijn, hoe meer biodiversiteit er is, hoe beter dit is voor het overleven van alle soorten samen. En daarbij geldt ook: hoe robuuster de ecologische verbindingszones, hoe beter. Dat maakt ze minder kwetsbaar voor verstoringen.

Wist u dat... hiermee de zalm in Roosendaal kan komen? En de otter in Steenbergen?

Waarom ecologische verbindingszones afmaken?

Economische kansen
Mensen waarderen een groen aanzicht. Zelfs als de eigenlijke natuuroppervlaktes niet zo groot zijn. Ecologische verbindingszones worden vaak aangelegd in combinatie met fiets- en wandelpaden, mountainbike-routes, paardrijdroutes of kanomogelijkheden. In deze gebieden besteden mensen meer geld aan toerisme en recreatie. Het schept kansen voor ondernemers in de vrijetijdssector.

Een gezonde leefomgeving
Een groene leefomgeving zorgt voor mensen die gezonder en gelukkiger zijn. In een groene omgeving worden mensen minder snel ziek en zieke mensen worden sneller beter. Mensen zijn minder vaak depressief. Ecologische verbindingszones brengen een groene natuurlijke leefomgeving dichter bij huis. Door deze zones aan te leggen is er altijd wel een stukje natuur in de buurt en mensen vestigen zich graag in een groene omgeving. Daarnaast fungeert het als ontmoetingsplaats, het heeft dus een sociale functie.

WIST U DAT... **MENSEN IN EEN GROENE OMGEVING 15 % MINDER VAAK DIABETES OF OVERGEWICHT HEBBEN?**
... **BOMEN IN DE OMGEVING ZIEKTEKOSTEN DOEN DALEN DOOR FIJNSTOFAFVANG?**
... **MENSEN IN EEN GROENE OMGEVING 10 % MINDER VAAK DEPRESSIEF ZIJN?**

Aantrekkelijker vestigingsklimaat
Ecologische verbindingszones zorgen voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat. Huizen worden meer waard, als zij uitkijken op groene stroken. De economie van West-Brabant profiteert hiervan bij het aantrekken van gekwalificeerde werknemers: 'werken in West-Brabant' betekent dan ook 'wonen in een groene omgeving'. Voor bedrijven betekent dit: West-Brabant wordt met een groene dooradering een aantrekkelijker vestigingsgebied voor werknemers.
Het geeft een hogere arbeidsproductiviteit aan de ene kant, en minder kosten voor de gezondheidszorg en ziekteverzuim aan de andere kant.

WIST U DAT... **HUIZEN MET UITZICHT OP GROEN MEER DAN 5 % MEER WAARD ZIJN?**

Versterking cultuurhistorie
Een aantal van de waterlopen in West-Brabant heeft een sterk cultuurhistorische component, denk bijvoorbeeld aan de vele turfvaarten en de Waterlinie. Het aanleggen van ecologische verbindingszones rond deze waterlopen geeft de mogelijkheid het cultuurhistorische element meer naar voren te halen. Dit is niet alleen belangrijk voor het West-Brabantse cultuurhistorisch erfgoed zelf, het geeft ook kansen voor toerisme en recreatie. Natuur en water met een verhaal verkoopt immers nóg beter.

Klimaatadaptatie
De klimaatverandering heeft ook effecten op West-Brabant. Die zijn in beeld gebracht in de *Klimaatatlas West-Brabant*. (https://www.west-brabant.eu/index.php?option=com_westbrabant&Itemid=1066&view=project&id=39") Er moet rekening gehouden worden met meer hevige buien en wateroverlast maar ook met meer periodes van hitte en droogte. Door gebieden beter in te richten kunnen veranderingen enigszins opgevangen worden.

Omdat de waterlopen met ecologische verbindingszones niet als strakke sloot worden ingericht, maar met flauwe oevers, is er meer ruimte om water in de grond te laten zakken ('in te laten zijgen'). Waterafvoer bij grote hoeveelheden water is nog steeds mogelijk, maar geeft minder wateroverlast stroomafwaarts. Bij grote hoeveelheden regenval zullen steden en dorpen minder snel overstromen als een gedeelte van het water al eerder in de bodem zakt.

Het 'inzijgen' van water zorgt ook voor een aanvulling van het grondwater. Steeds lagere grondwaterstanden worden in toenemende mate een probleem. Op de zandgronden is aanvulling van het grondwater belangrijk als buffer tegen droogte. Op kleigronden (West-Brabant heeft daar verschillende teelten met een hoge economische waarde), kan dit ook een buffer zijn tegen zout kwelwater. Ecologische verbindingszones spelen dus een rol als waterbuffer, met economische voordelen voor landbouw en industrie. Voor de natuur geldt: door waterbuffering wordt deze minder kwetsbaar voor verdroging.

Een ander gevolg van de klimaatverandering is hittestress. Vooral voor kwetsbare groepen in de samenleving (ouderen, zieken en kinderen) geeft dit gezondheidsrisico's. Ecologische verbindingszones zorgen voor verkoeling: in en rond groene, begroeide zones is de temperatuur lager dan in een versteende omgeving.

WIST U DAT... DE KOSTEN VOOR VERKOELING IN DE ZOMER TOT 6 % AFNEMEN, ALS ER GROEN BIJ BEBOUWING AANWEZIG IS?

Hans Peter Verroen

lid Dagelijks Bestuur met portefeuille Natuur, Waterschap Brabantse Delta

Waarom is het versterken van het natuurnetwerk belangrijk?
Natuur is onmisbaar in een gezonde leefomgeving. Het is een noodzakelijke basis is voor een goede kwaliteit van leven (denk aan luchtkwaliteit, biodiversiteit en waterkwaliteit). Noord-Brabant is een dynamische, drukke provincie. Het is belangrijk dat hier naast bedrijven en wegen ook voldoende ruimte is voor een netwerk van natuurgebieden waarin flora en fauna zich kunnen ontwikkelen. Dit biedt daarnaast de mogelijkheid voor recreatie en ontspanning.
Als waterschapsbestuurder hecht ik waarde aan het versterken van het natuurnetwerk, omdat veel opgaven die het waterschap de komende jaren wil realiseren, gelegen zijn binnen het natuurnetwerk. Dit zijn onder andere maatregelen om de waterkwaliteit en watersystemen te verbeteren. Deze maatregelen zijn nodig om weerbaarder te worden tegen droge en natte periodes als gevolg van de klimaatverandering en om Europese afspraken op het gebied van waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water) na te komen.

Welke meerwaarde heeft het om dit als regio samen op te pakken en een bod op te stellen?
Natuur realiseer je niet door kleine delen los van elkaar te realiseren. Natuur kan pas ontstaan door het realiseren van ruime gebieden die onderling met elkaar in verbinding staan. Door op regionaal niveau onze kennis, kunde en financiële middelen te bundelen, maken we ons samen sterk om daadwerkelijk iets in gang zetten en het verschil te maken. Bovendien spreken we een gezamenlijke ambitie uit waar we de komende jaren aan gaan werken (gezamenlijk toekomstperspectief). Met het bod vragen we betrokkenheid en steun van andere overheden voor het realiseren van onze plannen.

Hoe zou u willen dat het gebied er over 10 jaar uitziet?
Het ideaalbeeld zijn robuuste natuurgebieden die onderling met elkaar verbonden zijn. Er is ruimte voor mens, natuur en bedrijvigheid in goede balans en harmonie. Voldoende water van de juiste kwaliteit is hier onlosmakelijk aan verbonden.

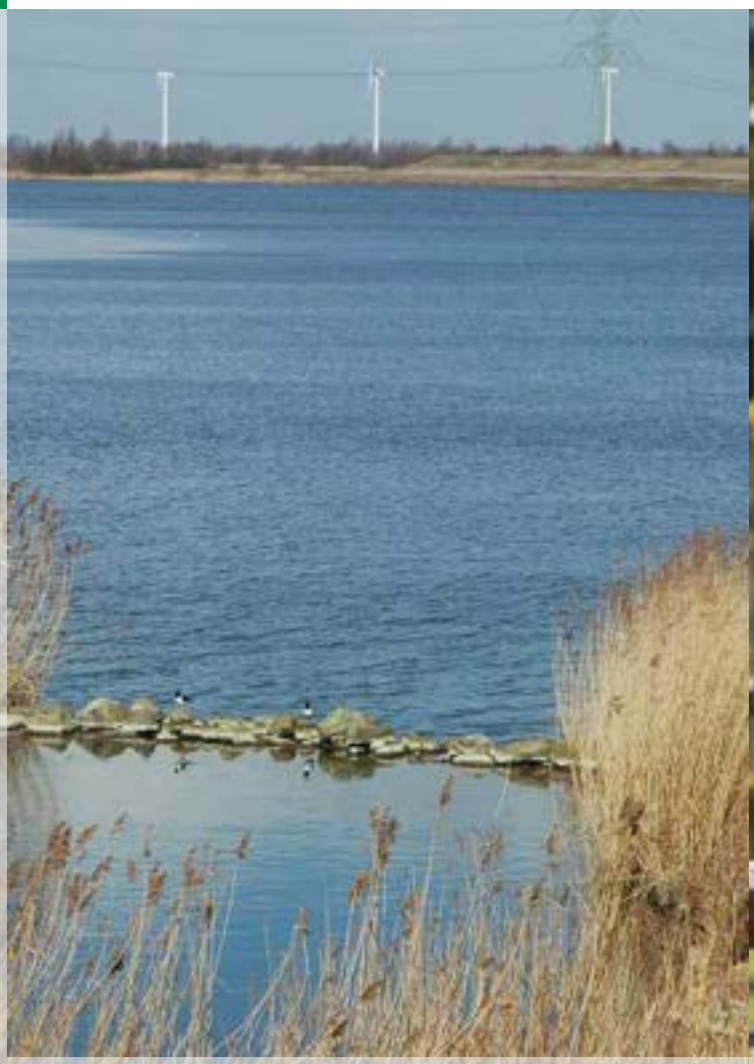

Waarom nu een bod van Regio West-Brabant?

Compleet maken
Regio West-Brabant doet een bod om het netwerk van ecologische verbindingszones in West-Brabant verder af te maken. Dit bod sluit aan op de aanvraag van Land-Stad De Baronie en op het bod van de B5.
Daarover leest u verderop meer.

Natuurlijke kwel en klimaatbestendigheid
Door de Deltawerken zijn we onze directe verbindingen met zee kwijtgeraakt. Er werd een aanslag gepleegd op onze waterkwaliteit en ecologische waarden. We benutten nu de natuurlijke kwel die optreedt aan de noordkant van de stedenrij beter voor *natuurontwikkeling en watervoorziening voor de landbouw*. En we anticiperen op klimaatbestendigheid met de positie van West-Brabant als zoetwaterbron.

Kansen bij kruisingen
Daar waar de landschappelijke, cultuurhistorische en infrastructurele structuren elkaar kruisen ontstaan onverwachte knopen, overgangen en spannende contrasten. Hier zitten belangrijke kansen die worden beschreven bij de verbindingskansen vanaf pagina 19.

Flexibiliteit
Met onze voorstellen voor de ontwikkeling van ecologische verbindingszones en nieuwe natuur wordt het Natuurnetwerk Brabant versterkt. Bij het realiseren van het netwerk kijken wij waar dit het meeste resultaat en effect heeft, en waar verbindingen met andere belangrijke ontwikkelingen kunnen worden gelegd.
Wij vragen daarom enige flexibiliteit van de provincie Noord-Brabant in de begrenzing van het natuurnetwerk.

Ecologische verbindingen in Bod Regio West-Brabant

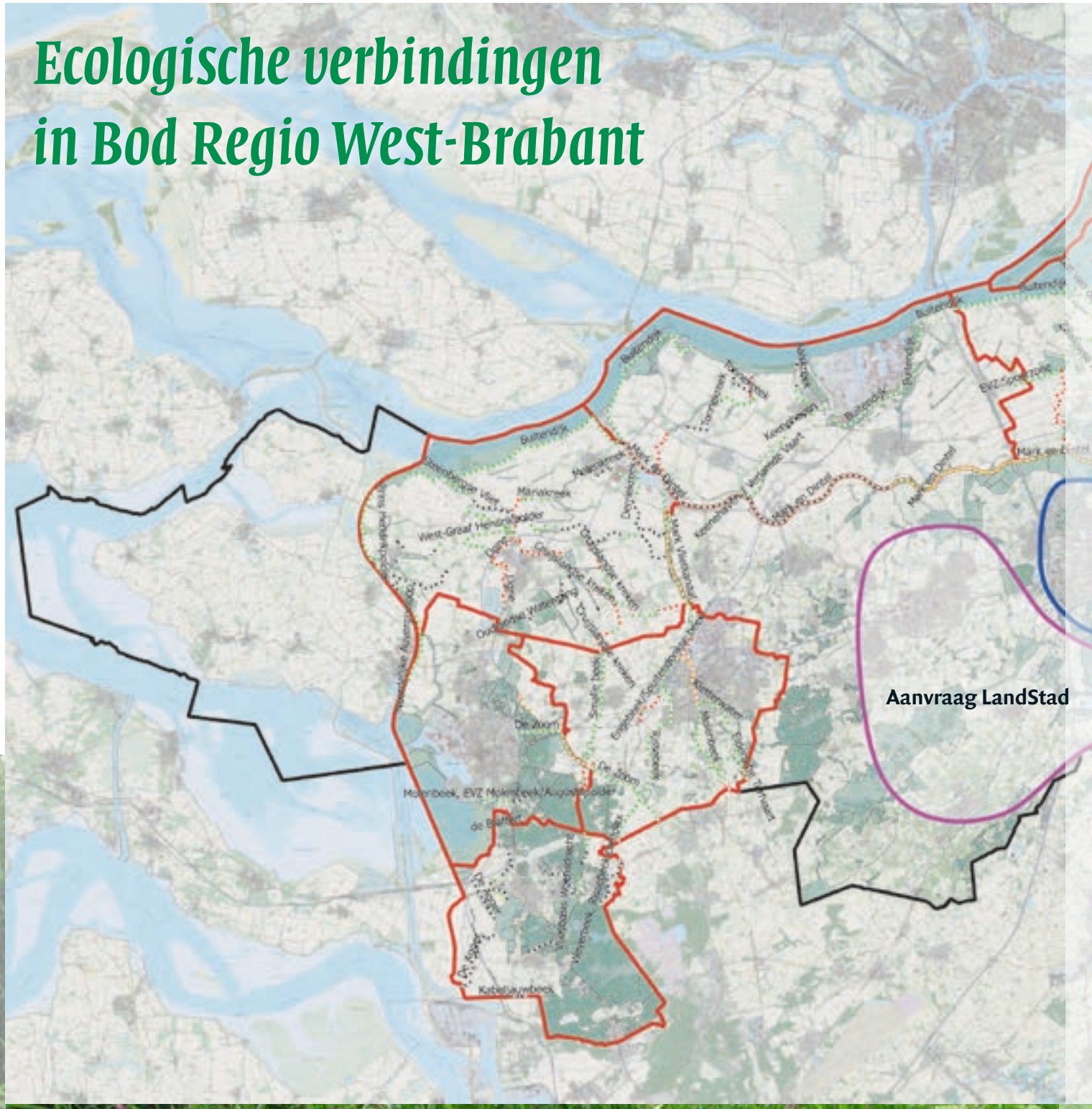

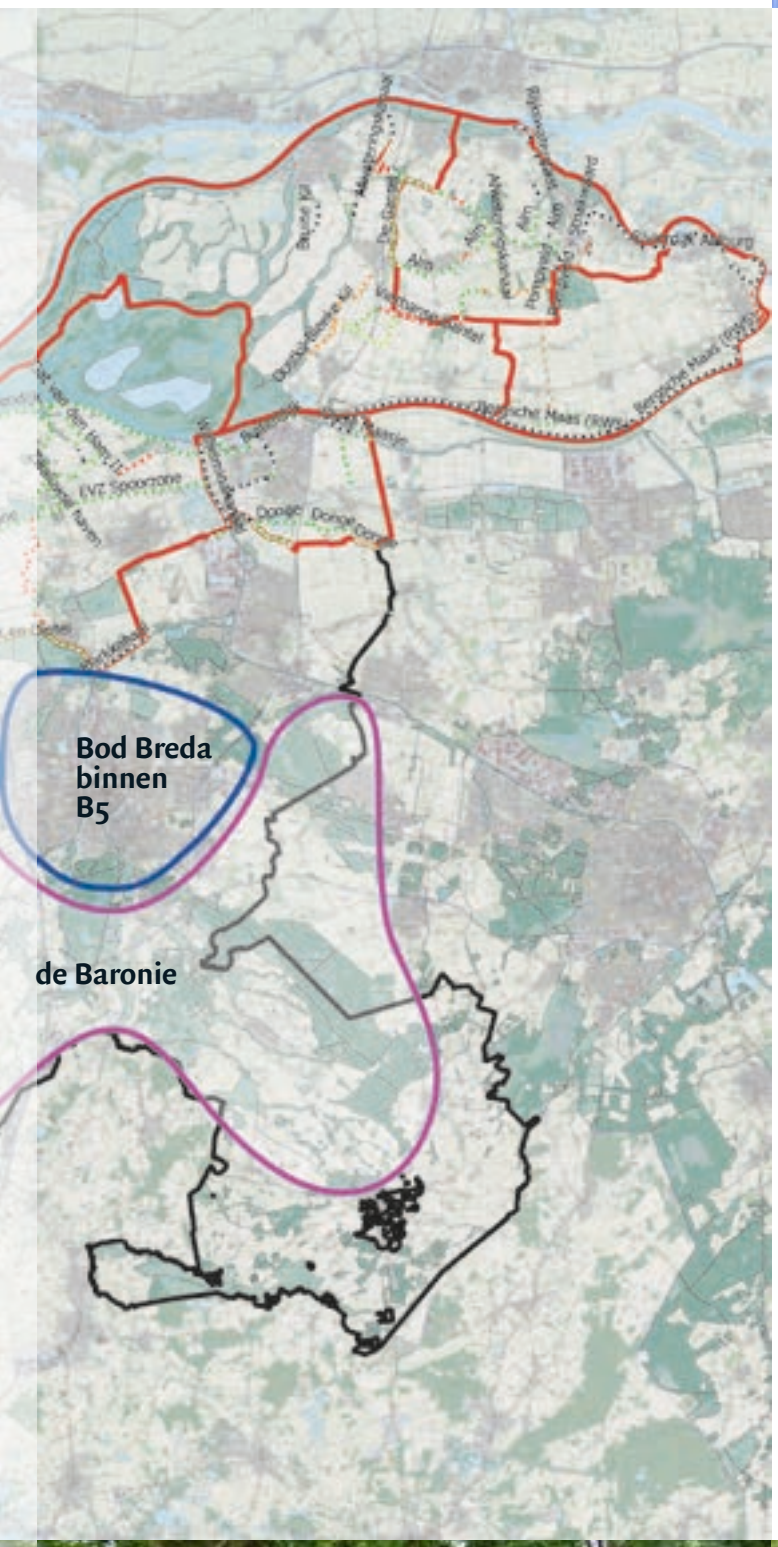

Ons gezamenlijk bod

Aanvullend aan de ontwikkelingen in LandStad de Baronie en de B5-gemeenten biedt de Regio West-Brabant aan om:

- Minimaal 115 *hectare aan nieuwe natuur* te ontwikkelen. Dat doen we waar nodig en mogelijk samen met andere partijen.
- Minimaal 40 *kilometer aan ecologische verbindingszones* te realiseren.
- Wij sluiten graag, als onderdeel van dit bod, in een vervolgproces overeenkomsten met de provincie Noord-Brabant over *gezamenlijke uitvoering en financiering van een aantal gebiedsontwikkelingen* die raakvlakken hebben met provinciale opgaven. In de komende jaren vinden in West-Brabant diverse van deze integrale (gebieds)ontwikkelingen plaats die kansen bieden voor nieuwe natuur en ecologische verbindingszones.
- West-Brabant is *dynamisch* dus ook het natuurnetwerk blijft in beweging. Wij blijven in de toekomst zoeken naar mogelijkheden om ons natuurnetwerk te monitoren en te verstevigen. Wij vragen ook daarvoor blijvende medewerking van de provincie Noord-Brabant.

Inspanningsverplichting

Voor een deel van ons bod hebben gemeenten al cofinanciering beschikbaar en dienen zij een concrete aanvraag in (of hebben dit al gedaan). Voor een ander deel gaat het om *ambities* waarvoor nog geen cofinanciering is gereserveerd. Met dit bod gaan zij een *inspanningsverplichting* aan om deze ambities te realiseren en daar de bijbehorende cofinancieringsgelden bij te zoeken. Eind 2018 is definitief duidelijk welke gemeenten een aanvraag indienen bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant voor de realisatie van ecologische verbindingszones of nieuwe natuur.

INTERVIEW

Carlo Braat

Brabants Landschap, coördinator landschapsbeheer regio west

Waarom is het versterken van het natuurnetwerk belangrijk?
De biodiversiteit in ons land staat onder druk. Een robuust netwerk van natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn met ecologische verbindingszones – een natuurnetwerk – is cruciaal om de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen. Het Natuurnetwerk Brabant is ook van belang voor mensen die op zoek zijn naar rust en ruimte. Grote natuurgebieden geven mensen het gevoel er helemaal tussenuit te zijn. Dit heeft een positief effect op onze gezondheid en zorgt voor minder ziektekosten en arbeidsverzuim. Natuurgebieden rond de steden zijn belangrijk als vestigingsklimaat voor bedrijven. Het Natuurnetwerk heeft dus ook een groot economisch belang.

Welke meerwaarde heeft het om dit als regio samen op te pakken en een bod op te stellen?
Het Natuurnetwerk is grensoverschrijdend, zowel op gemeentelijk, provinciaal als landelijk niveau. Om te komen tot een samenhangend Natuurnetwerk is samenwerking over de grenzen heen belangrijk, zo ook in de regio West-Brabant. Door samen een plan uit te werken voor de realisatie van het Natuurnetwerk kan de programmering op elkaar afgestemd worden. Dit geldt bijvoorbeeld heel sterk voor ecologische verbindingszones die vaak over het grondgebied van diverse gemeenten lopen. Om echt resultaat te kunnen boeken moet zo'n verbindingszone als geheel opgepakt worden. Hiaten in een verbindingszone – de zwakste schakels – hebben als effect dat een verbindingszone onvoldoende functioneert. Dit is zonde van je geld.

Hoe zou je willen dat het gebied er over 10 jaar uitziet?
De Regio West-Brabant is een gebied met vele gezichten: het rivierengebied, de zeekleipolders en de hogere zandgronden met de beekdalen. Het is belangrijk dat de identiteit van deze gebieden – het gebiedspaspoort – in de ontwikkeling van West-Brabant een belangrijk rol blijft spelen. Het landschap moet geen eenheidsworst worden. De geschiedenis van het landschap moet je kunnen blijven lezen.
Ik hoop dat in 2027 het Natuurnetwerk klaar is en dat de otter weer rondzwemt in de kreken in het zeekleigebied zonder bang te hoeven zijn overreden te worden. Ik hoop ook dat de achteruitgang van de biodiversiteit in het boerenland een halt is toegeroepen, dat er meer natuurinclusieve boerenbedrijven zijn en dat de consument bereid is om een goede prijs voor een goed product te betalen.

Terreinbeheerders ondersteunen het bod

Ondersteuning regiobod
Het bod is een mooie en belangrijke stap in het afmaken van het netwerk. Het regiobod heeft de steun van de drie terreinbeheerders Natuurmonumenten, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer én van de vereniging van eigenaren Brabants Particulier Grondbezit (BPG). De opgave voor de ecologische verbindingszones ligt primair bij gemeenten en waterschappen.

Wat doen de terreinbeheerders zelf al?
Zelf werken de terreinbeheerders en particulieren vanuit de achterban van BPG ook hard om het Natuurnetwerk Brabant vóór 2027 af te maken. Dat doen de organisaties en particuliere grondeigenaren door aansluitend aan hun huidige natuurterreinen *grond te kopen en in te richten en de enclaves in de gebieden te verwerven*. De particulieren doen dit door *eigen agrarische gronden om te vormen of grond aan te kopen*. Door het afmaken van de gebieden kunnen ze *optimaler ingericht* worden, waardoor ook de *natuurdoelen beter gehaald* kunnen worden. Een voorbeeld is het omhoog brengen van het waterpeil in het hele gebied. De organisaties en particulieren doen daarvoor *subsidieaanvragen* bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant en leggen daarvoor hun eigen bijdrage aan grondverwerving en inrichting op tafel.

Samenwerking op regionaal en lokaal niveau
Op regionaal en lokaal niveau zoeken Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer en de vereniging BPG graag de *samenwerking* met de West-Brabantse gemeenten om met elkaar het robuuste natuurnetwerk te realiseren en te beheren.

INTERVIEW

Paul de Beer

wethouder financiën, duurzaamheid en sport, Gemeente Breda

Waarom is het versterken van het natuurnetwerk belangrijk?
De biodiversiteit neemt nog steeds af. Het is goed dat we ons druk maken om de kap van regenwouden. Maar ook in Europa en in Nederland is de biodiversiteit lager dan 20 jaar geleden. Intensief gebruik van landbouwgrond is de belangrijkste oorzaak. Gelukkig kunnen we zelf het herstel van biodiversiteit bevorderen. Het versterken van het natuurnetwerk is daarin een belangrijk middel. En het werkt: soorten als zeearend, lynx en wolf zijn uit eigen beweging teruggekomen naar Nederland. In Breda geldt dit voor boomkikker, boommarter en bever. Een goede reden dus om hiermee door te gaan. Daarnaast is het natuurnetwerk er natuurlijk ook voor mensen! Die gaan er graag op uit om te genieten van de natuur!

Welke meerwaarde heeft het om dit als regio samen op te pakken en een bod op te stellen?
Ecologische verbindingen eindigen niet bij de gemeentegrens. Vanuit dit besef trekken we samen op. In Breda is bijvoorbeeld veel geïnvesteerd in de Vierde Bergboezem. Om dit gebied ecologisch te ontsluiten is het van belang dat het via een groene Benedenmark/Dintel een verbinding heeft met het Volkerak-Zoommeer. Dit levert niet alleen meer kansen op voor soorten als bever of otter maar ook voor de recreatie. Een groene vaarroute door West Brabant kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vrijetijdseconomie en het laat bewoners en gasten op een andere wijze genieten van onze streek.

Hoe zou je willen dat het gebied er over 10 jaar uitziet?
Uiteraard ga ik er vanuit dat we dan het natuurnetwerk gereed hebben. In de Lage Vuchtpolder heeft de grutto zich hersteld. Doordat ook de cultuurhistorie hier weer beleefbaar is gemaakt heeft Breda er een aantrekkelijk recreatielandschap bij gekregen. In het nieuwe moerasgebied tussen Etten-Leur en Breda heeft naast zwarte stern en roerdomp ook de otter zich gevestigd. In De Rith zijn soorten als steenuil, patrijs, en haas weer algemeen. Het Markdal is onherkenbaar veranderd in een rivierenlandschap. Breda wordt steeds groener: na alle inspanningen die we de afgelopen jaren geleverd hebben waarbij het niet altijd makkelijk was om de consistente lijn aan te houden is het ons gelukt; Breda is een stad in een groen park in een regio met natuur en landschap om trots op te zijn.

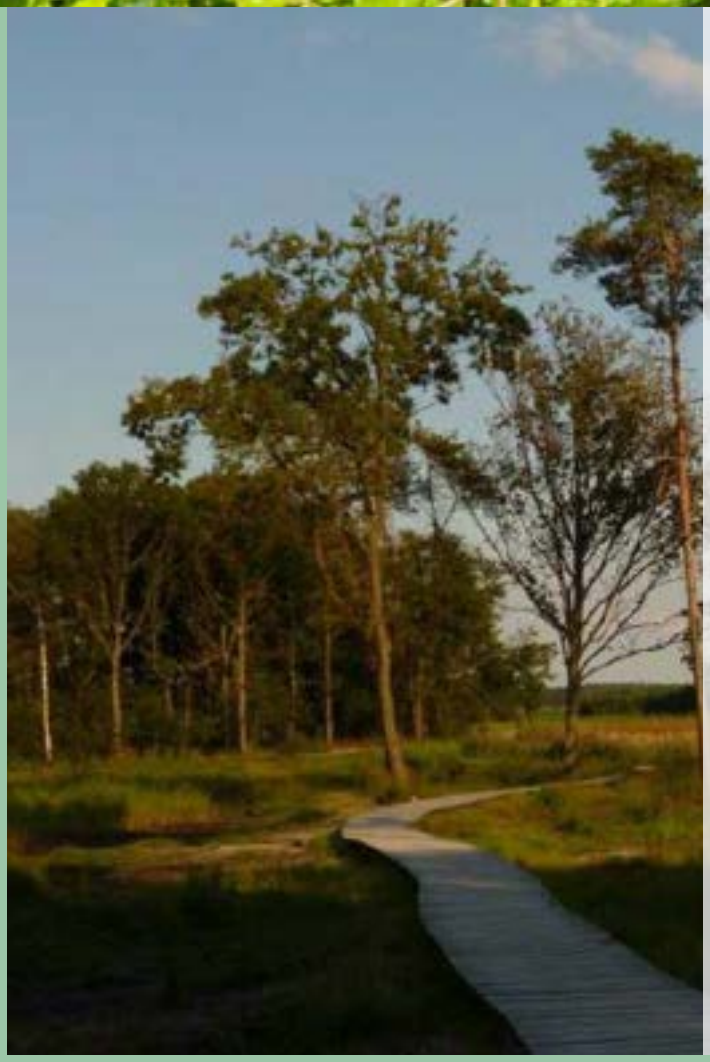

Relatie met aanvraag LandStad de Baronie en B5

In het bod van de Regio West-Brabant zijn de gemeenten binnen Waterpoort, Brabantse Wal en de Biesbosch opgenomen. De B5-gemeenten, waaronder de gemeente Breda, hebben in 2016 een bod uitgebracht.

Enkele gemeenten binnen LandStad de Baronie hebben, samen met waterschap Brabantse Delta en het Brabants Landschap, een eigen programma-aanvraag ingediend bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant, en maken ook deel uit van de Regio West-Brabant. Dit zijn de gemeenten Etten-Leur, Gilze en Rijen, Zundert en Alphen-Chaam. Gilze en Rijen is geen onderdeel van de Regio West-Brabant. Het gaat binnen het werkgebied van de Regio West-Brabant om 17 km ecologische verbindingszone voor deze gemeenten.

INTERVIEW

Toine Theunis

wethouder Ruimtelijke ordening, duurzaamheid en milieu, sport, Gemeente Roosendaal

Waarom is het versterken van het natuurnetwerk belangrijk?
Eerst en vooral is dat belangrijk voor de natuur zelf. In een dichtbevolkt gebied hebben planten en dieren het niet gemakkelijk. Natuurgebieden liggen soms ver uit elkaar en door het voltooien van het natuurnetwerk worden die gebieden onderling gekoppeld. Dat maakt dat planten en dieren zich door het gebied kunnen verplaatsen. Zo blijven de soorten gezond. Doel is dat de biodiversiteit blijft bestaan. Omwille van de natuur zelf. Maar ook voor ons mensen is dat een absolute must. Denk je bijvoorbeeld eens in dat er geen bijen meer zouden zijn, om de bloesems van de fruitbomen te bevruchten. Denk aan medicijnen uit de natuur. Denk aan biologische bestrijding in de landbouw. Zonder natuur zouden we al gauw geen voedsel meer op tafel kunnen zetten! Ook recreatief is de natuur van groot belang. Redenen genoeg om goed voor de natuur te zorgen. Via dit regionaal natuurbod vormen wij als samenwerkende partijen in het gebied als het ware een spreekbuis voor de natuur en laten wij zien dat we voor de natuur willen opkomen.

Welke meerwaarde heeft het om dit als regio samen op te pakken en een bod op te stellen?
De natuuragenda van Brabant is, niet zonder reden, ambitieus. We kunnen die waarmaken, maar dan wel door de handen in elkaar te slaan en verantwoordelijkheid te nemen. Als regio kun je meer dan als individuele partij. Bijvoorbeeld voor het bijeenbrengen van middelen om de opgave waar te maken. Maar ook omdat je met partijen in de streek samen tot betere oplossingen komt dan alleen. Met aandacht voor elkaars belangen. Ik zeg altijd maar, de natuur moet geen last hebben van een administratieve grens. Net zo min als de recreant. Daarom willen grensoverschrijdend samenwerken.

Hoe zou je willen dat het gebied er over 10 jaar uitziet?
Over tien jaar zijn onze natuurgebieden steviger geworden. En gekoppeld door ecologische verbindingszones. Onze beekdalen zijn ook klimaatrobuuster geworden. Dat gaat hand in hand met elkaar. Het natuurnetwerk is een aaneengesloten web geworden, waar mensen welkom zijn om te genieten van rust en ruimte. En heel concreet in Roosendaal: we zien de weidebeekjuffer overal langs heel de Molenbeek en ook bij vijvers en wadi's in de stad. En onze Countdown 2010 doelsoort de ijsvogel zien we boven alle beken voorbij scheren.

Financiering en Planning

Financiering
De uitvoering van dit bod kost ruim 14 miljoen euro. De Regio West-Brabant vraagt aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant om 75% van dit bedrag als cofinanciering voor haar rekening te nemen.

Naar verwachting dienen minimaal 4 gemeenten in 2018 een concrete aanvraag in. De overige gemeenten hebben op dit moment zelf nog geen cofinancierings-middelen beschikbaar voor realisatie van dit gedeelte van het bod van de Regio West-Brabant. De gemeenten binnen de Regio West-Brabant dragen zelf zorg voor het beheer van de nieuw aangelegde natuur. Er wordt voor het beheer geen beroep gedaan op provinciale subsidies.

Planning
De Regio West-Brabant streeft ernaar om de nieuwe natuur, uiteraard onder voorbehoud van bijvoorbeeld tijdige grondverwerving en eventuele afspraken met grondeigenaren, in vijf jaar te realiseren.

INTERVIEW

Petra Lepolder

wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling, gemeente Steenbergen

Waarom is het versterken van het natuurnetwerk belangrijk?
Ieder mens is afhankelijk van de natuur. Daarom is versterken van de natuur belangrijk en moeten we achteruitgang stoppen. Onze natuur wordt zo beter bestand tegen negatieve invloeden, zoals de klimaatverandering. Bovendien is natuur goed voor het welzijn van de mens. In een vluchtige, jachtige maatschappij biedt de natuur de benodigde rust om te recreëren. Ook heeft een mens gezonde leefruimte nodig. En natuurlijk, niet alleen mensen, maar ook dieren en planten. Natuurverbindingen maken migratie van dieren mogelijk, waardoor populaties kunnen worden versterkt en de leefgebieden groot genoeg blijven.

Welke meerwaarde heeft het om dit als regio samen op te pakken en een bod op te stellen?
Samen optrekken in de regio biedt kansen. De natuur laat zich niet beperken tot gemeentegrenzen en de grotere vraagstukken op het gebied van het klimaat en welzijn ook niet. Door deze samenwerking kunnen we van elkaar leren en gebruikmaken van elkaars expertise en zodoende samen optrekken om projecten tot stand te laten komen.

Hoe zou je willen dat het gebied er over 10 jaar uitziet?
De regio in het algemeen, maar het gebied rond Steenbergen in het bijzonder, biedt mooie kansen voor de toekomst. Steenbergen is trotse ‘eigenaar’ van unieke natuurgebieden en een fraai rivieren- en krekenstelsel. Dit fraaie landschap staat niet op zichzelf. Aaneengesloten groene zones doorkruisen het landschap van West-Brabant in combinatie met open, agrarische gebieden. Toeristen komen uit allerlei windstreken om dit met eigen ogen te zien, waarbij ze op een respectvolle manier met de natuur omgaan. Zodoende gaan economie en natuur hand-in-hand, waarbij invloeden elkaar versterken, of rekening met elkaar houden.

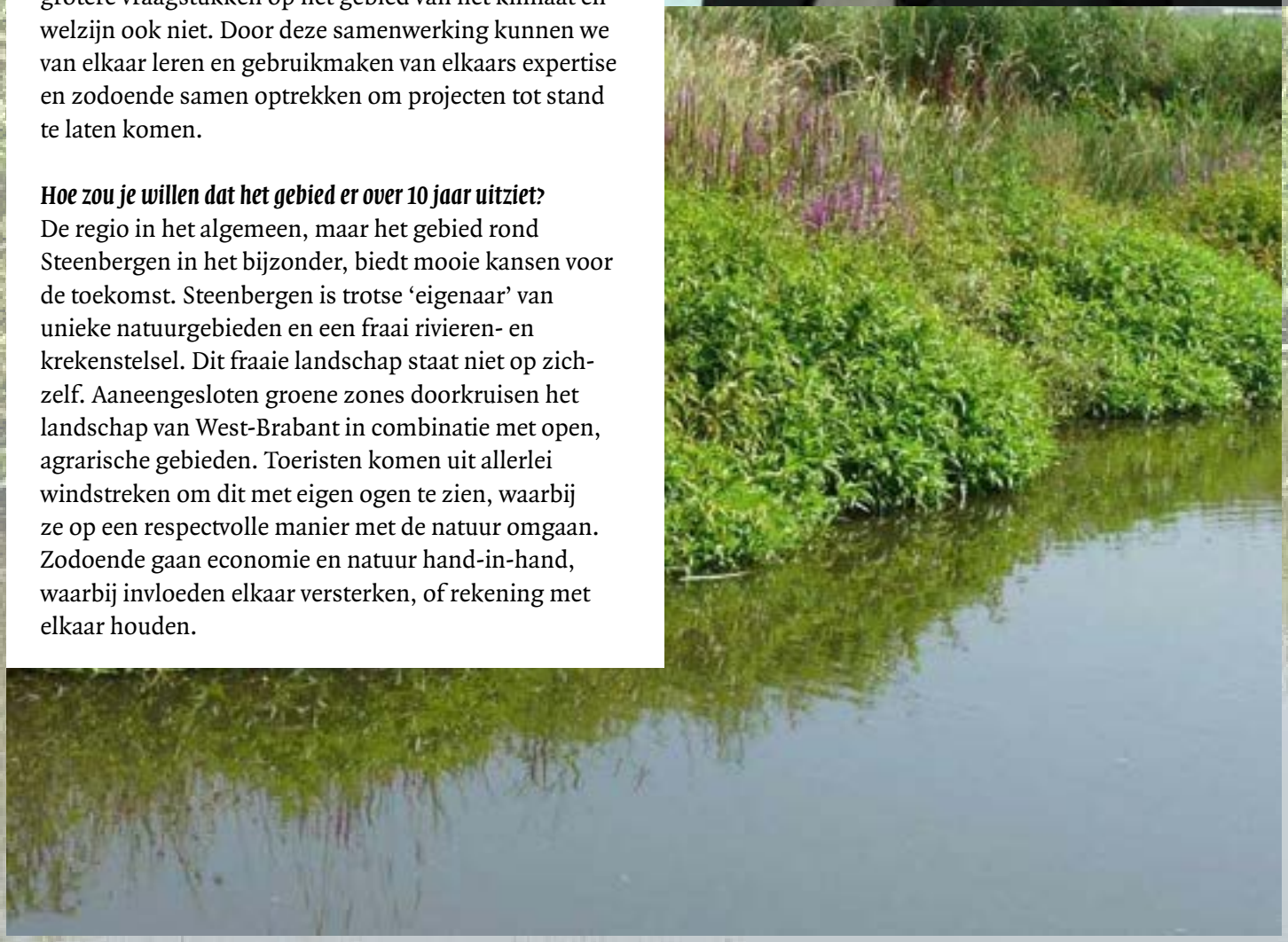

Verbindingskansen

We maken gebruik van ontwikkelingen in West-Brabant om ons natuurnetwerk compleet te maken. We leggen *verbindingen* waar dit nodig of nuttig is.

Zuid-West 380 kV

Samen met de overheden uit Midden-Brabant zet de Regio West-Brabant zich in 2018 en 2019 in voor een zorgvuldige en volledige landschappelijke inpassing en compensatie van de nieuw aan te leggen hoogspanningsverbinding tussen Rilland en Tilburg door TenneT en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. We trekken samen op bij en beïnvloeden overleggen met TenneT en EZ over slimme tracering en optimalisatie van mastposities en we proberen zo veel mogelijk een onrustig beeld als gevolg van het gebruik van verschillende masttypes en de posities van de masten te voorkomen. In West-Brabant zijn hier de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom, Roosendaal, Halderberge, Moerdijk, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout bij betrokken. Het 380 kV-tracé schampt de gemeentegrens van Steenbergen.

Windmolens A16

Het gebied rond de A16 was en is volop in beweging. Er is ruimte om te wonen, werken en recreëren. Het landschap bestaat grofweg uit het 'landschap van de klei', met verre zichten en lange lijnen, en het 'landschap van het zand', met buurtschappen, dorpen en steden met beken en bossen. De afgelopen jaren heeft het gebied te maken gehad met ontwikkelingen waardoor de druk op het landschap flink is toegenomen, onder andere door de komst van 29 windmolens. De windmolens worden geconcentreerd rond vier verkeerknooppunten langs de A16 en in het gebied van Zundert en Hazeldonk. De kunst hierbij is om de *bestaande ruimtelijke kwaliteiten beter te benutten*, zodat er niet alleen schone energie wordt opgewekt maar ook het landschap mooier wordt.
Nederland Boven Water heeft hiervoor samen met de provincie Noord-Brabant een prijsvraag uitgeschreven.

Geïnteresseerde partijen worden uitgedaagd om ideeën te bedenken die zowel de duurzame energie-opgave als het landschap ten goede komen.
De prijsvraag loopt tot begin 2019. Nederland Boven Water heeft aangegeven zich ervoor in te spannen dat de plannen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden.

Verbindingskansen

Mark/Dintel
De twee rivieren Mark en Dintel vormen voor een aantal West-Brabantse gemeenten ook hun *gemeentegrens*. Wat opvalt is dat naar elkaar gekeken wordt voor de realisatie. Dit speelt bij de gemeentegrenzen van de gemeenten Moerdijk, Steenbergen, Roosendaal, Halderberge, Etten-Leur en Breda. De verbindingszones die hier aangewezen zijn, willen we in een aanvullend bod aanbieden.

Biesboschhaven Werkendam
Om de maritieme sector in Werkendam meer ruimte te bieden, is *extra havencapaciteit* nodig. De relatie met de Biesbosch is groot. *Landschappelijke inpassing* is een majeur onderdeel van dit project.

Kierbesluit
Door het Kierbesluit *verzilt* de buitenste rand van West-Brabant. Door extra zoet water daar naartoe te leiden wordt die strook zo smal mogelijk. Deze waterarmen krijgen een *aantrekkelijke landschappelijke aankleding* en dragen zo ook bij aan die aantrekkelijkheid van West-Brabant. Daar waar kan, worden ook mogelijke *economische kansen* benut. Een voorbeeld hiervan is de heropening van de haven in Zevenbergen door het doortrekken van de Roode Vaart.

Amercentrale
De gemeente Geertruidenberg staat voor de opgave om voor het vrijkomende terrein van de Amercentrale een *nieuwe bestemming* te vinden. Natuurontwikkeling, ook in relatie met de dichtbij gelegen ecologische verbindingszones, hoort tot de mogelijkheden.

Verbindingskansen

A59
De aanpassing van de A27 en knooppunt Hooipolder kent een *landschappelijke inpassingcomponent*. De afslag Oosterhout/Geertruidenberg op de A59 is een punt waar Wilhelminakanaal en Donge elkaar bijna raken. Herinrichting van deze afslag kan een *ecologisch en landschappelijk icoon* worden.

Project verbetering regionale waterkeringen
Waterschap Brabantse Delta onderhoudt in het kader van het kwantitatief waterbeheer een groot aantal dijklichamen. Zij is een groot aantal daarvan aan het verbeteren. *Landschappelijke inpassing* is daarbij uiteraard ook aan de orde. Niet alleen in 2018 maar ook in latere jaren. Mogelijk zijn er *meekoppelkansen* voor biodiversiteit en landschap. De dijken vormen immers belangrijke verbindingen in het West-Brabantse landschap.

Klimaatverandering
De klimaatverandering heeft ook effecten op West-Brabant. Deze effecten zijn beschreven op pagina 7 en bieden een verbindingskans om West-Brabant *water-robuust* in te richten. Waar nodig of nuttig verbinden we de opgaven met de realisatie van het natuurnetwerk.

Wat wordt het vervolg?

Wat we in het bod aanbieden is de stand van zaken op 15 april 2018. Zoals u kunt zien, moet er wel meer gebeuren. Daarom hebben de deelnemende partijen de intentie om het een dynamisch document te laten zijn. Daarmee willen wij de ruimte te creëren om het bod dat er ligt tot eind 2018 aan te vullen.

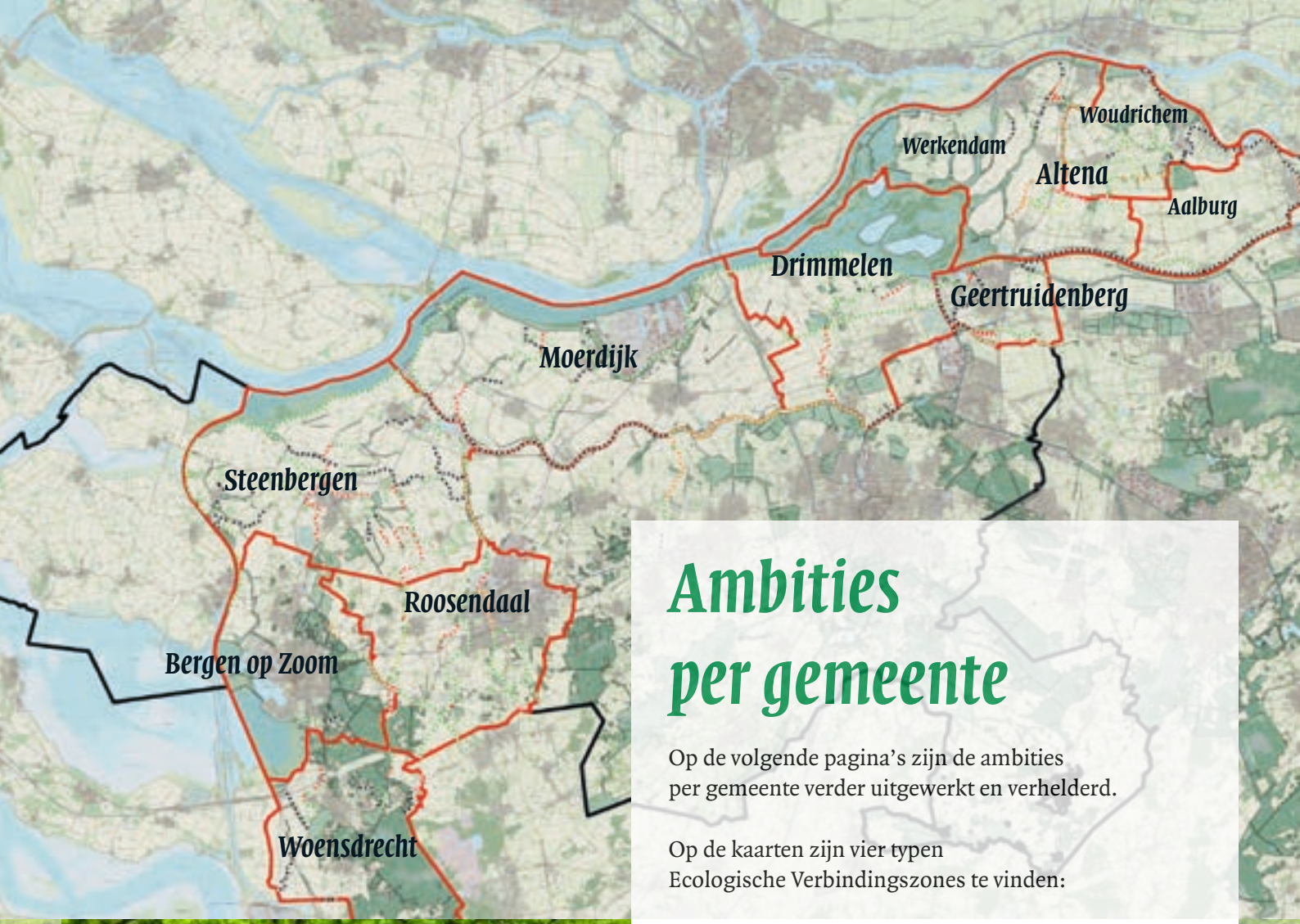

Ambities per gemeente

Op de volgende pagina's zijn de ambities per gemeente verder uitgewerkt en verhelderd.

Op de kaarten zijn vier typen Ecologische Verbindingszones te vinden:

- **Groen:** gerealiseerd
- **Oranje:** in uitvoering
- **Zwart:** opgave te realiseren voor 2027 (Zit niet in het regiobod)
- **Rood:** nu in het regionale bod van West-Brabant

De gemeenten zijn van west naar oost gegroepeerd.

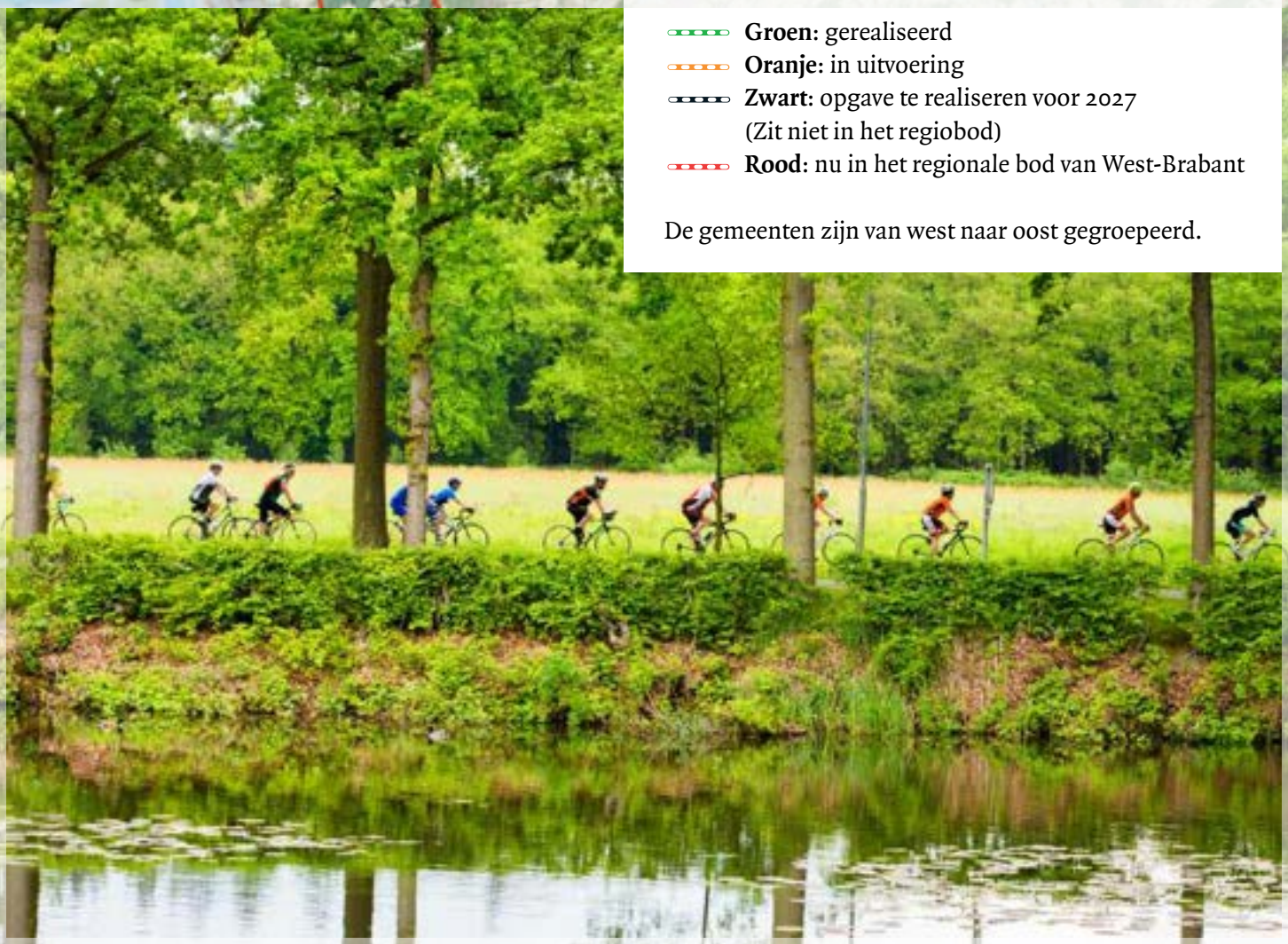

Legenda
EVZ
Gerealiseerd
In uitvoering
Opgave
Bod

GEMEENTE

Woensdrecht

EVZ 't Spanjooltje (1,84 km en 0,46 km)
De EVZ 't Spanjooltje ligt op de grens van hoog naar laag, ofwel op de grens van de Brabantse Wal en het zeekleilandschap. De dorpskern Woensdrecht ligt markant op de rand van de Brabantse Wal. De oude verbinding van de Agger met het Markiezaat is doorsneden door meerdere infrastructurele werken, te weten de snelweg A4, spoorlijn Bergen op Zoom – Vlissingen. De EVZ 't Spanjooltje verbindt het Markiezaat / Landgoed Lindonk in het noorden met de Agger / Calfvensche Kreek / Noordpolder in het zuiden.

EVZ Weverbeek (3,18 km)
De EVZ Weverbeek verbindt in het noorden de Wouwsche Heide / Hopmeer via Kooiheide / Pilberg met Steertsche Duinen en Staartsche Heide die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Brabant. De EVZ Weverbeek wordt in het noorden bij de Belgische grens onderbroken, ten noorden van de Bredestraat. Ter hoogte van de Hollandse Dreef vindt de EVZ aansluiting (gemeente Roosendaal). Het is van belang dat het tussenliggende gebied (Belgische grondgebied) een afgestemde inrichting krijgt voor het functioneren van de EVZ Weverbeek.

EVZ Bleekloop (deel EVZ Overberg)
EVZ Overberg ligt aan de Overbergse Wal en heeft als basiselement de Blikloop, gelegen aan oude stuifduinen en bos rond Huijbergen. De EVZ is kenmerkend doordat het een schakel is tussen de abrupte overgang van de Overbergse Wal naar het agrarisch gebied.

Bod: nog uit te werken

EVZ Calfvensche Boschloop
De overgang tussen de Brabantse Wal en de Zuidpolder van Woensdrecht (en de Noordpolder) is markant door het contrast in hoogteligging. Het vanaf en naar de Brabantse Wal is uniek. De EVZ is gelegen in een dalvormige laagte op de rand van de Brabantse Wal. Door het dal ligt het benedenstroomse deel van de Calfvensche Boschloop. De EVZ ligt ten zuiden van de Calfvensche Boschloop, midden door het dal.

Legenda
EVZ
Gerealiseerd
In uitvoering
Opgave
Bod

GEMEENTE

Bergen op Zoom

Dal van de Molenbeek
Met het de inrichting van het natuurontwikkelingsgebied, de buffer tussen de stedelijke uitbreidingen van Bergen op Zoom (Markiezaten) en de natuurgebieden van de Brabantse Wal en het Markiezaat, is ook de Molenbeek opgepakt. Meanderend, met een natuurlijk profiel vormt de beek de kern in de voormalige polder. Het deel tussen de Antwerpsestraatweg en de A4/A58 is eveneens ingericht. Met de beheerder van de naastgelegen buisleidingenstraat is een natuurlijk graslandbeheer afgesproken. Ten oosten van de A4/A58 is er geen ambitie om dat resterende deel nog op te pakken. Door de verdroging van de Brabantse Wal is er geen waterafvoer meer. Dit deel ligt bovendien in een intensief beheerd landbouwgebied.

Bod: 1,36 kilometer en 3,4 hectare

Smalle Beek / Bleekloop
De beoogde EVZ ligt in een intensief gebruikt agrarisch gebied (akkerbouw, graszoden). De Bleekloop is een van de afwaterende beken van de Brabantse Wal. Daar waar de beek het Natura 2000 gebied Brabantse Wal verlaat, gaat deze over een golfterrein. Met de beheerder daarvan zijn afspraken gemaakt om de EVZ te realiseren. Voor het deel in het landbouwgebied zijn nog geen concrete afspraken gemaakt.

De Zoom
De voormalige turfvaart functioneert al als ecologische verbinding voor diverse soorten. De vaart vormt een groen lint door het landschap. Langs de Zoom bevindt zich het nieuwe fietspad 'Route van de turf', dat Bergen op Zoom enerzijds verbindt met het Belgische Essen, via de Brabantse Wal en Grenspark De Zoom Kalmthoutse Heide en anderzijds met de zuidelijke natuurgebieden van Roosendaal.

Kraggeloop
De Delweg vormt de harde grens tussen de bossen van de Bergse Heide en het landbouwgebied. Onder meer door de gronden te verwerven tussen de Delweg en de Kraggeloop ontstaat ruimte voor een meer natuurlijke overgang. Realisatie van dit plan maakt onderdeel uit van het provinciale investeringsprogramma Landschappen van Allure.

Noordelijke Auvergneloop
Gerealiseerde droge verbinding, aan de voet van de primaire kering van het Schelde-Rijnkanaal.
De Auvergnepolder vormt een oud cultuurlandschap met als natuurlijk element het Lange Water (natte natuurparel). Vanuit de polder is er zicht op de uitloper van de Brabantse Wal ter hoogte van Halsteren.

Legenda

EVZ

- *Gerealiseerd*
- *In uitvoering*
- *Opgave*
- *Bod*

Bod: 18,5 kilometer en 48,9 hectare

GEMEENTE

Steenbergen

Ligne
Deze EVZ verbindt de EVZ Steenbergsche Vliet met het natuurgebied Halsterslaag/Oudland. De verbinding loopt via de westzijde van de kern Steenbergen en maakt onderdeel uit van de West-Brabantse Waterlinie. Hier komen cultuurhistorie en natuur samen.

Mariakreek
De Mariakreek verbindt de Steenbergsche Vliet met het Molenkreek-complex. Hiermee worden twee natuurgebieden met elkaar verbonden en wordt de verbinding gelegd tussen het noorden en zuiden van Steenbergen qua natte natuur.

Cruijslandse Kreken (deel)
Het Cruijslandse Kreken-complex bestaat uit ca. 24 km EVZ. Hiervan is ca. 4.5 km gerealiseerd. De tweede fase behelst ca. 6.5 km waarmee ontbrekende delen wordt ingericht en de EVZ kan gaan functioneren. Daarnaast worden hier diverse opgaven zoals cultuurhistorie, waterberging en verbetering van de waterhuishouding met elkaar gekoppeld zodat er op meerdere vlakken winst wordt gehaald.

Breede Watergang
De ontwikkeling van de Breede Watergang zorgt voor de verbinding tussen de Steenbergsche Vliet met het Cruijslandse Kreken-complex. Deze is echter gelegen aan de oostzijde van de kern Steenbergen. Met de ontwikkeling hiervan wordt het kralensnoer rondom de kern Steenbergen en de verbinding met het achterland verder vorm gegeven.

Oudlandse Watergang
De ontwikkeling van deze watergang vormt de missende schakel in de verbinding van het Halsters Laag en Oudland. Het Halsters Laag en het Oudland liggen op de Naad van Brabant, de plek waar kleigrond en zandgrond elkaar raken. Beide gebieden zijn aangewezen als natte natuurparels.

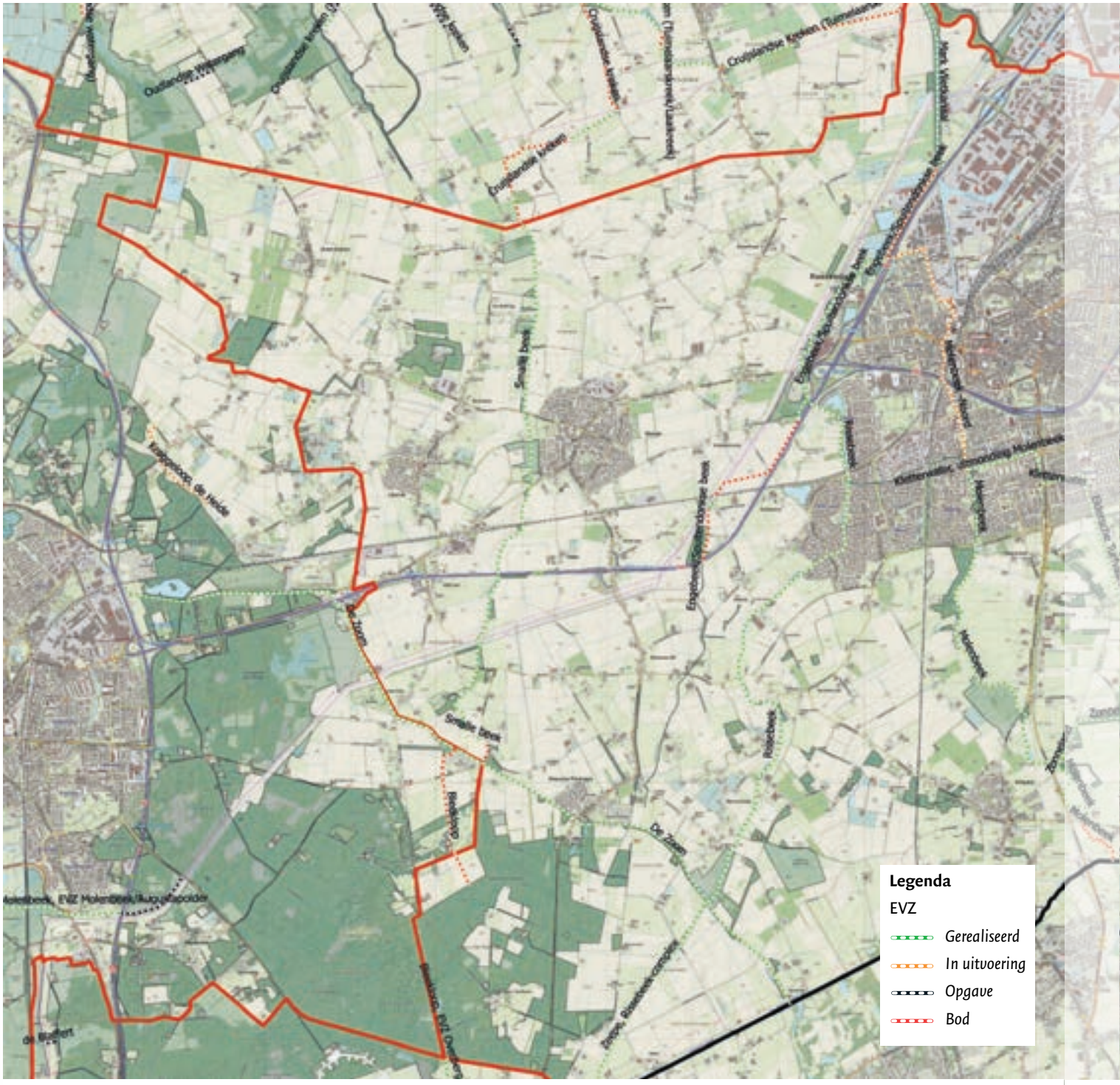

GEMEENTE

Roosendaal

Bleekloop

De Bleekloop ligt voor een klein deel in de gemeente Roosendaal; het grootste deel ligt in Bergen op Zoom. We willen een EVZ van gemiddeld 25 meter realiseren. Het Roosendaals deel is 0,4 kilometer lang en we streven daar dus naar een oppervlakte van 1 hectare. De Bleekloop was oorspronkelijk de bovenloop van de Smalle Beek. Door het graven van de Zoom voor de turfwinning werd dit systeem doorsneden. Het Bleekloop project is momenteel in voorbereiding en het omvat nog een stukje ten noorden van de Zoom. Hiervan is de lengte 0,2 kilometer. De te realiseren oppervlakte is hier 0,5 hectare.

Smalle Beek

We willen de EVZ van de Smalle Beek versterken, omdat bepaalde doelsoorten hier nog niet voorkomen. Hiervoor wordt een 10 meter brede corridor ontwikkeld over een beeklengte van 6,1 km, dus een oppervlakte van 6,1 ha. Die corridor bevat natuuroevers langs de beek, waardoor behalve natuurontwikkeling ook het waterbergend vermogen van de beek toeneemt. Afvoerpieken op de benedenstrooms gelegen Cruijslandse Kreken zullen hierdoor worden afgezwakt. Door water langer in de beek vast te houden, zal het systeem ook minder gevoelig worden voor verdroging. Zo mogelijk willen we ook een struinpad opnemen in de corridor.

Engebeek
De EVZ van de Engebeek is nagenoeg klaar. Het stuk van de beek dat parallel loopt met de A17 moet nog worden aangepakt. We onderzoeken of de oeverzone tussen de het eigendom van Rijkswaterstaat en het water hier voldoende mogelijkheden biedt. Natuurlijke oevers zijn hier van belang. Het biotoop dat we hier kunnen maken zal moeten aansluiten bij de rietlanden van de Vliet. De lengte van het traject is 1,1 kilometer en de te realiseren opper-vlakte komt daarmee op 2,75 hectare.

Spuitendonkse Beek
De Spuitendonkse Beek is een belangrijke schakel in het natuurnetwerk, omdat hiermee het gelijknamige bosgebied van Staatsbosbeheer wordt aangehaakt. Dit bosgebied ligt nu geïsoleerd in het buitengebied. De Spuitendonkse beek maakt deel uit van het Rissebeek-complex. De al ingerichte trajecten met hun natuuroevers en meanderende beek vormen ook het streefbeeld voor de inrichting van de Spuitendonkse Beek. De in te richten lengte bedraagt 2 km en de oppervlakte voor het regiobod komt hiermee op 5 hectare.

Molenbeek
De EVZ van de Molenbeek is nagenoeg klaar. Het traject tussen de grens met België en de Heijbeeksestraat bij Nispen bleef tot op heden on ingericht. Aan de Belgische kant gaat nu een natuur-project gerealiseerd worden en dan moet het Nederlandse traject uiteraard ook worden aangepakt. De beek heeft hier nog een prachtig meanderend verloop, maar de omgeving is tot op de insteek in intensief agrarisch gebruik. De beeklengte bedraagt hier circa 0,8 km. We streven er naar om een zone van 25 meter breedte in te richten met een oppervlakte van 2 hectare.

Hopmeer
Het natuurgebied Hopmeer van Staatsbosbeheer moet nog aangehaakt worden op de EVZ van het Rissebeek-complex. Over een afstand van 0,3 kilometer betreft dit een opgave van 0,75 hectare.

Ontsnippering Antwerpseweg
We willen de duiker onder de N262 (Antwerpseweg) inkorten ter plaatse van de vroegere westelijk weghelft. Hierdoor krijgt de Molenbeek zijn oorspronkelijk profiel weer terug. Weliswaar betreft het maar een lengte van 30 meter, maar het vergroot de fauna migratie mogelijkheden en de beek zal weer zichtbaar zijn vanaf de weg. Herstel van het beekdal levert op deze locatie een grote bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van het landschap.

Kasteel van Wouw
Door de reconstructie van het Kasteel van Wouw zal circa 4,2 hectare nieuwe natuur aan het natuurnetwerk rondom de Smalle Beek worden toegevoegd. Hiervan is 2 hectare aangevraagd onder het Deltaprogramma Hoge Zandgronden. De andere 2,25 hectare is onderdeel van dit regiobod. Er zal natte natuur worden gemaakt (open water, oeverzones) en droge natuur (kruidenrijk grasland, bijenplanten. Het open water en de oeverzones worden ingezet voor waterconservering, als onderdeel van de dynamische gebiedsregeling in het Cruijslandse Kreken en Smalle Beek project. Hierdoor wordt het beeksysteem robuuster en klimaat adaptief. Door de waterconservering word verdroging in het gebied tegengegaan.

Bod: 4,8 km en 12,1 ha

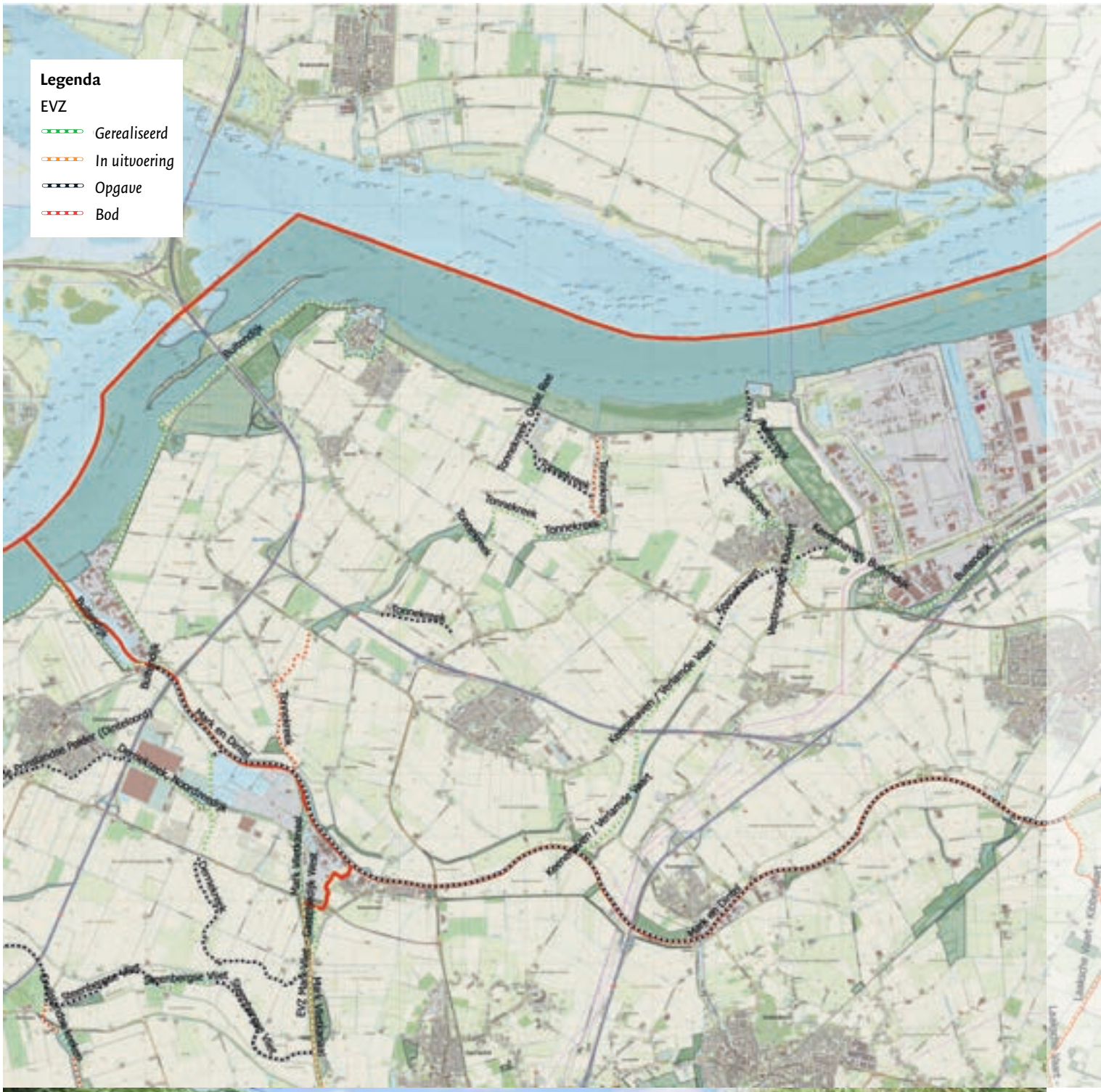
Legenda
EVZ
Gerealiseerd
In uitvoering
Opgave
Bod

GEMEENTE

Moerdijk

Tonnekreek 'Oud Dintel'
Het plan Tonnekreek 'Oud Dintel' is gebaseerd op het versterken van het coulissenlandschap. Nieuwe lijnvormige elementen (gebaseerd op historische groenstructuren) en de realisatie van de ecologische verbinding tussen de Tonnekreek en de Dintel waarmee de gehele migratieroute voor flora en fauna van Dintel tot Hollandsch Diep vorm krijgt.

Het Tonnekreek-complex, het traject van de Aalskreek en Keenehaven (inclusief Gat van Boslust en Verlamde Vaart) wordt gezien als een robuuste noord-zuid migratieroute voor vis en andere doelsoorten tussen Hollandsch Diep en Mark. Het water is in potentie een belangrijk gebied voor eurytope soorten (blankvoorn), plantminnende soorten (snoek) en diadrome soorten (driedoornige stekelbaars en aal).
De Tonnekreek is in het plangebied nauwelijks meer herkenbaar als kreek. De kreek heeft een functioneel karakter, met steile oevers. De gronden zijn in agrarisch gebruik, diversiteit, overgangen en afwisselingen ontbreken. De huidige natuurwaarden zijn zeer beperkt.
De ecologische verbinding tussen het bestaande natuurgebied Tonnekreek en de Dintel is circa 10,2 ha. groot. Hierbij gaan we uit van de gemiddelde breedte van 25 meter per strekkende kilometer EVZ.

De habitattypen zijn: moeras, (vochtig) grasland, open water, struweel en hier en daar wat bos, gericht op vooral rietvogels, kleine zoogdieren, amfibieën, libellen en kokerjuffers.
Aanvullend zullen inrichtingselementen worden toegevoegd die van meerwaarde zijn voor de door het waterschap geselecteerde doelsoorten. Dit zijn:

- Waterspitsmuis voor de Tonnekreek;
- Otter voor Mark-Dintel;
- Blauwborst voor Mark-Vlietkanaal.

Bod: 4,1 km en 10,2 ha

Legenda
EVZ
Gerealiseerd
In uitvoering
Opgave
Bod
Bulkmeer
EVZ Spoorzone
Mark en Dintel
Markbeek
EVZ De Cordes

GEMEENTE

Drimmelen

Gat van de Ham
De gemeente Drimmelen heeft de ambitie om de bijzondere ontstaansgeschiedenis en landschapskwaliteiten van het Gat van de Ham beter te benutten. Doel is toeristen kennis te laten maken met de cultuurhistorie en de betekenis van de kreken in relatie tot het ontstaan van de Biesbosch door de St. Elisabethsvloed. Als voorloper hierop is al een eerste verkenning gedaan. We bereiden ons nu verder voor om in de loop van de komende jaren in een *bottom-up*-gebiedsproces de kansen voor nieuwe natuur- en recreatieontwikkelingen te ontdekken en waar mogelijk te realiseren. Hierbij wordt in samenwerking met kennisinstellingen verbinding gezocht met initiatiefnemers en grondeigenaren. Feitelijk gaat het dan om het opplussen van de al aanwezige natuurwaarden.

Traject Mark-Zwaluwse haven, EVZ
Van de EVZ Mark-Zwaluwse haven is een deel gerealiseerd. Het overige deel van de EVZ is meegenomen in bod. Belangrijkste kenmerk van het traject van de EVZ Mark-Zwaluwse haven is de ligging in de overgangszone van de hoge zandgronden van Made en Den Hout naar de lagere zeekleipolders westelijk van de lijn Terheijden-Hooge Zwaluwe. Dit uit zich in alle kenmerken op het gebied van landschap, grondgebruik, (geo)hydrologie, bodem, waterbeheersing en natuurlijke waarden. Als doelsoorten voor de EVZ zijn in 2001 (Visie Meeliften met het water...) de volgende soorten geselecteerd: kleine groene kikker, rugstreeppad, waterspitsmuis en otter. Het zijn amfibisch levende soorten die het water als biotoop nodig hebben, maar ook op het land kunnen voorkomen en hoofdzakelijk via droog terrein trekken. Meeliftende soortengroepen zijn vissen, moerasvogels,vleermuizen, vlinders en libellen. In het integrale groenbeleidsplan van de gemeente is als ambitie opgenomen de EVZ Mark-Zwaluwse haven verder te ontwikkelen.

Verbreding fietspad Drimmelen – Oud Drimmelen (langs de Breede Vaart)
Tussen Oud Drimmelen en Drimmelen loopt een fietspad, langs de Breede Vaart. Dit is één van de fraaiste fietsroutes in de gemeente Drimmelen. Omdat de gemeente Drimmelen wil inzetten op dagrecreatie (vrijetijdseconomie), waarbij men geniet van het mooie buitengebied, wil de gemeente Drimmelen investeren in het verbeteren van haar recreatieve fietsroutes. Het is de bedoeling dat het smalle fietspad verbreed wordt naar drie meter. Hierbij is het de wens om de natuurwaarden van de berm te vergroten. De biodiversiteit kan verhoogd worden door bijvoorbeeld een bloemenrand en/of een natuurlijke of flauwe oever van de naast gelegen sloot.

Bod: 6,8 kilometer en 17,1 hectare

Legenda

EVZ

- *Gerealiseerd*
- *In uitvoering*
- *Opgave*
- *Bod*

GEMEENTE

Geertruidenberg

De Donge

De Donge vormt een verbinding tussen de Biesbosch en het Wilhelminakanaal en is een langzaam stromende nevengeul vanaf de Bergsche Maas. Door de Donge als EVZ in te richten ontstaat een natte verbindingszone tussen het rivierenland en het Brabantse achterland. De Donge kan ontwikkeld worden als natte, lintvormige EVZ waarbij gebruik gemaakt wordt van stapstenen die grenzen aan de Donge, zoals de Slikpolder, het gebied Achter de Hoeven, de landtong aan het Zuidergat en het plassengebied.

Vanuit de Bergsche Maas wordt op dit moment samen met het Waterschap de Brabantse Delta aan een natuurvisie gewerkt om de Slikpolder te ontwikkelen nabij de Amercentrale. Aan de andere kant van de Donge wordt samen met Rijkswaterstaat gewerkt aan de aanpassing van de afslag Oosterhout/Geertruidenberg. Als laatste is er overleg met provincie, Rijkswaterstaat en een beheersmaatschappij over de ontwikkelingsmogelijkheden in het plassengebied nabij de watertoren.

Bod: nog uit te werken

Legenda
EVZ
Gerealiseerd
In uitvoering
Opgave
Bod
De Gantel
Pompveld - Kornse Boezem
Zuidwaardse polder
Oude Maas

GEMEENTE

Werkendam

Johannisseland
De gemeente Werkendam ontwikkelt een nieuwe woonwijk aan de noordoostkant van Werkendam. De nieuwe ontsluiting van deze woonwijk en de nieuwe ontsluiting van de waterzuivering ten noorden ervan biedt een kans om naast 2ha waterberging ook 2 tot 3 ha EVZ aan te leggen en uit te breiden. Daarnaast biedt dit de mogelijkheid om een klimaatbuffer in te bouwen.

Bod: 2,8 kilometer en 11,7 hectare

*
De Gantel
Aim
Pompveld - Aim
Pompveld - Kornet Boerrm
Pompveld - Kornet Boerrm
Verbrese Gantel
Verbrese Gantel

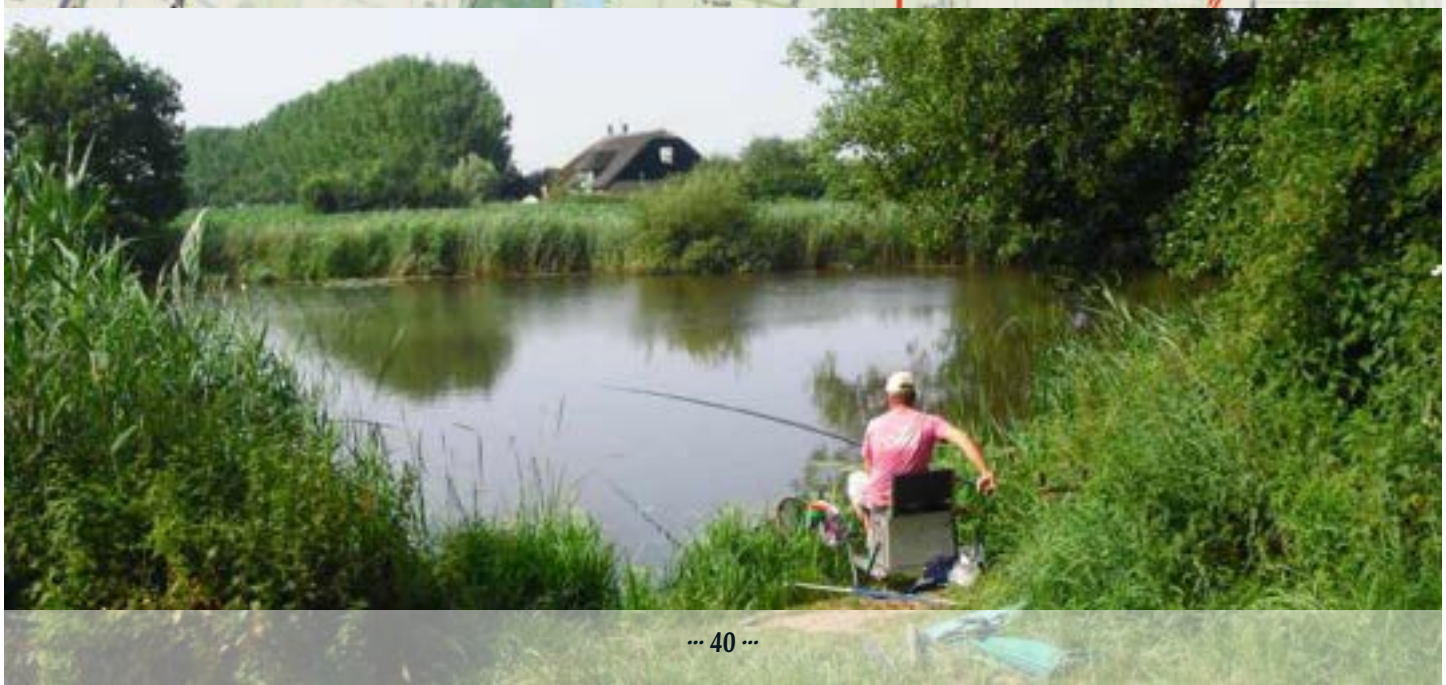

GEMEENTE

Woudrichem

Buitendijks bedrijventerrein Woudrichem
De gemeente wil het bedrijventerrein herontwikkelen tot een woningbouwlocatie. De gemeente wil groen als ontwerpvereiste meenemen in de herontwikkeling en ziet een kans door het versterken van de EVZ buitendijks.

Bod: 0,67 kilometer en 2,68 hectare

Legenda

EVZ

- *Gerealiseerd*
- *In uitvoering*
- *Opgave*
- *Bod*

GEMEENTE

Aalburg

De gemeente Aalburg heeft de volgende ambities:

1 KW Broek Drongelen
Aan het Oude Maasje begint een brede watergang die doorloopt langs Meeuwen door Babyloniënbroek richting Pompveld. Dit water heeft te maken met een steile waterkant die op delen afkalft. De gemeente ziet een kans om het natuurnetwerk uit te breiden door de waterkant natuurvriendelijk te maken. Insteek is over meerdere percelen natuurvriendelijke oevers aan te leggen van 10 meter breed aan beide kanten van het water over een lengte van 500 meter.

2 Wijkse waterkant
Aan de Afgedamde Maas van de Wijkse Bol tot de Kolkerwaard lopen ten oosten van Wijk en Aalburg de Uiterwaarden. De uiterwaarden zijn deels in gebruik voor recreatief medegebruik. De gemeente wil het toeristische opstappunt verder verstevigen en het gebied meer toegankelijk maken voor recreatief mede-gebruik inclusief de aanleg van strandjes en natuur. Langs de uiterwaarden wil de gemeente een strook van 2 hectare natuur ontwikkelen.

Bod: 0,5 kilometer en 8,3 hectare

Dit regiobod is tot stand gekomen in samenwerking met de volgende partners:

Gemeente Woensdrecht
Gemeente Bergen op Zoom
Gemeente Roosendaal
Gemeente Steenbergen
Gemeente Moerdijk
Gemeente Geertruidenberg
Gemeente Drimmelen
Gemeente Aalburg
Gemeente Werkendam
Gemeente Woudrichem
LandStad de Baronie
Staatsbosbeheer
Brabants Landschap
Natuurmonumenten
Brabants Particulier Grondbezit
Waterschap Brabantse Delta
Waterschap Rivierenland

Regio West-Brabant
Postbus 503
4870 AM Etten-Leur
076 502 72 00
www.west-brabant.eu
info@west-brabant.eu

Bron kaartmateriaal:
J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

Samengesteld door:
Marian Hulshof, Erik Prinsen
- Begrip in Beeld, Breda
Maartje Bleeker
- Ecologica, Maarheeze
Irene Koch, Carolien Roovers, Albert Reijlink
- Regio West-Brabant, Etten-Leur

Begrip inBeeld ecologica RWB REGIO WEST-BRABANT